

На крајот нека ми биде дозволено да изнесам најдобронамерно и некои забелешки. Имајќи ги предвид објавените трудови се гледа дека чехословачките слависти на некои балкански земји им обрнуваат поголемо внимание а на други помало и покрај тоа што кај вториве („запоставените“) има повеќе непроучени проблеми. Веруваме дека нема да биде така и во иднина. Добро е што трудовите во зборникот се објавени во групи по научни области и хронолошки, но тоа не е сторено доследно. Можело да се оствари подобро групирање. Би било добро

зборникот да имал географски и други регистри, нешто кое ретко недостасува на книги, издавани во земји како што е Чехословачка. Добро е што нема, речиси никакви печатни грешки, но не е во ред тоа што во некои примероци недостасуваат страници (на пр. 175-176 во мојот примерок). Без оглед на тоа, сметам дека зборникот дава значаен придонес во развојот на чехословачката балканистика и општо, и очекуваме дека по него ќе следат и други книги.

Д-р Ристо Поплазаров

КОН ЕДИЦИЈАТА ДОКУМЕНТИ „ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ВО НОБ“

Егејска Македонија во НОБ 1944 -- 1945, том I,

Архив на Македонија, Скопје 1971, стр. 557,

под редакција на Р. Кирјазовски, В. Пејов и Т. Симовски;

Егејска Македонија во НОБ 1945, том II,

Архив на Македонија, Скопје 1973, стр. 742,

под редакција на Р. Кирјазовски и Т. Симовски;

Егејска Македонија во НОБ 1946, том III,

Архив на Македонија, Скопје 1976, стр. 479,

под редакција на Р. Кирјазовски и Т. Симовски.

Со оглед на фактот дека југословенската историографија не им се беше посветила така исцрпно на документите за учеството на Македонците од егејскиот дел на Маке-

донија како во текот на Народноослободителната борба во Втората светска војна така и во Граѓанската војна во Грција, чија обработка е значајна не само како потреба за расветлување и запознавање на неодамнешното минато на нашиот народ од овој дел на Македонија, туку и како потреба за решавањето на бројните и сè уште мошне актуелни теми врзани со тоа минато, едицијата „Егејска Македонија во НОБ“ претставува сериозен чекор и крупен придонес во таа насока.

Поради постојаниот жив интерес на науката и широката јавност и согледувајќи ја научната, културната, политичката и општествената потреба од расветлувањето на ова блиско сè уште недоволно обработено минато на нашиот народ од егејскиот дел на Македонија, Архивот на Македонија се определи за издавањето на оваа едиција документи уште во 1971 година, кога излезе и првиот

том на едицијата „Егејска Македонија во НОБ 1944—1945“ под редакција на Ристо Кирјазовски, Васил Пејов и Тодор Симовски.

Првиот том на едицијата содржи предговор на авторите, кратка содржина на документите, 308 страници документација и 232 страници во оригинал, на грчки јазик, прилог на документите што претходно се дадени во превод на македонски јазик.

Зборникот содржи и регистар на лични и географски имиња, кои се споменуваат во документацијата, како и објаснувања на употребените кратенки во текстот.

Во овој том се објавени 203 документи, од кои најголем број потекнуваат од Комунистичката партија на Грција (КПГ), Главниот штаб на Грчката народно-ослободителна војска (ЕЛАС), X дивизија на ЕЛАС, XXX полк на ЕЛАС и Славјано-македонскиот народноослободителен фронт (СНОФ) кои, со ретки исклучоци, а првпат се објавени во овој зборник.

Документите во најголем дел се писма, извештаи, наредби, повици, како и статии и написи од весниците „Славјаномакедонски глас“ и „Слобода“, и од „Билтенот“ на ЦК на КПЦ и „Билтенот“ на Главниот штаб на ЕЛАС.

Објавените документи сведочат за борбата и за тешкото и трагично искуство на овие Македонци, кои, по Букурешкиот мировен договор од 1913 и Нејскиот мировен договор од 1919 година, во рамките на грчката држава, ја продолжија борбата за својата национална и социјална слобода, а во текот на Втората светска војна, под раководството на КПГ се вклучија во борбата против фаши-

гичките окупатори и квислиншките сили во Грција, со крајна цел да ги остварат своите вековни стремежи — националната и социјалната слобода.

Документите зборуваат за масовната мобилизација на македонскиот народ во борбата против фашистичките окупатори, неговиот придонес за победата над фашизмот на демократските сили на Грција и големиот број жртви во оваа борба. Тие го осветлуваат текот на народноослободителната борба во нејзините завршни фази, кога македонскиот народ од егејскиот дел на Македонија создаде свои национално-политички организации, како СНОФ, се разбира во рамките на грчкото народноослободително движење, но кога за жал дојдоа најмногу до израз со целата своја трагедија и неприципиелните гледишта и ставови на раководните кругови на Комунистичката партија на Грција.

Како што може да се види од документите, наместо поддршка и развивање на овој процес на јакнењето на националната еманципација на македонскиот народ, која произлегуваше од сплотеноста и неговата сенародна борба што можеше да води само кон јакнење на политичките и материјалните позиции на целокупното антифашистичко движење во Грција, раководните кругови на КПГ презедоа сè со цел да го спречат единството на македонскиот народ врз национална основа да ја води антифашистичката борба, во братство и единство со грчкиот народ.

Затоа, наместо мобилизација на сите потенцијални сили на револуцијата во завршните фази и операции против фашистичките окупатори и домашната реакција, за споменатите

кругови било поважно да се ликвидираат сите организации што носеа белег на автономност и национална индивидуалност на македонскиот народ во името на „националното единство“ и „националните сили“ на Грција, а тоа значи и во името на на крајно десничарските сили на Грција кои бараа територијално проширување на Грција на Балканот, што значи приклучување на нови македонски територии во составот на „Голема Грција“, кон кој став се приклучува и раководството на КПГ, без оглед на последиците од ваквата политика.

Ваквиот однос на КПГ кон македонскиот народ и неговата борба, во чија основа лежеше нејзиниот неприципиелен став спрема македонското национално прашање и нејзината опортунистичка политика, беше една од причините што конечно доведоа до пораз на движењето и тоа во моментот кога, речиси, цела Грција и Егејска Македонија беа ослободени од германските фашистички окупатори и кога во поголемиот дел на Европа веќе се водеа завршните операции и последните битки против фашизмот.

Како најкарактеристични документи што ги осветлуваат настаните од тој период ќе ги наведеме: документите број 8 и 9 — ПИСМА од Лазо Дамовски-Ошенски до Бирото на КПГ за Западна Македонија, со кои се бара промена на ставот на КПГ спрема Македонците; док. бр. 46 — СПИСОК за организационата положба на СНОФ во реонот Корештата; док. бр. 71 — ДЕЛОВНИК на Околиската конференција на СНОФ одржана на 12 април 1944 година, док. бр. 79 — ИЗВЕШТАЈ на Околскиот комитет на СНОФ за

Костурско за политичката и организационата положба и активност на организацијата СНОФ; док. бр. 105 — ПОВИК од СНОФ за Костурско до македонскиот народ, со кој е осудена акцијата на Наум Пејов и други за отцепувањето од ЕЛАС; док. бр. 106 — ПРОГЛАС од одредот на 23-та бригада на ЕЛАС — Вич до македонскиот народ од Корешта, со кој е осудено отцепувањето на Наум Пејов од ЕЛАС; док. бр. 12 — ПИСМО од Македонското биро на КПГ до Цветко Узуновски-Абаз, со кое се жали дека единиците на НОВ на Македонија се мешаат во внатрешните работи на Грција; док. бр. 113 — ПИСМО од Наум Пејов до Киро Георгиевски-Дејан, со кое го известува дека ЕЛАС уапсил неколку раководители на СНОФ, док. бр. 116 — ПИСМО од НАУМ Пајев до Ѓорѓи Гамулис, командант на единиците на ЕЛАС во Вич, со кое го запознава со причините поради што се отцепил од ЕЛАС; док. бр. 118 — ИЗВЕШТАЈ на Хараламбос Хараламбидис-Атанасос во врска со отцепувањето на Македонци од ЕЛАС, за што вината ја префрлува на раководителите на КПМ и НОВ на Македонија; док. бр. 129 — ПИСМО од Главниот штаб на НОВ И ПО на Македонија до сите политички работници на НОВ на Македонија, во кое е изнесен ставот на НОД на Југославија по македонското прашање во Егејска Македонија во условите на антифашистичката борба; док. бр. 150 — ИЗВЕШТАЈ на Штабот на македонскиот баталјон „Гоце“ до Главниот штаб на НОВ на Македонија за неправилниот став на ЕАМ — ЕЛАС спрема македонското народноослободително движење; док. бр. 151 —

ПИСМО од Михаил Керамитчиев до Киро Георгиевски-Дејан во врска со неправилниот став на ЕАМ — ЕЛАС спрема македонското народноослободително движење; док. бр. 168 — ПИСМО од штабот на Леринско-коштурскиот баталјон до Централниот комитет на ЕАМ и Главниот штаб на ЕЛАС, во кое се изнесени причините за отцепувањето од ЕЛАС; док. бр. 172 — ПОВИК од Штабот на македонскиот баталјон „Гоце“ до македонскиот народ, во кое ги изнесува причините за неговото отцепување од ЕЛАС; док. бр. 174 — НАРЕДБА за операциите на Групата дивизии на ЕЛАС од Македонија. Покрај другите операции, наредува ликвидирање на македонските баталјони; док. бр. 186 — НАРЕДБА на Групата дивизии на ЕЛАС од Македонија за распоредот на единиците и лоцирањето на штабовите по ослободувањето; док. бр. 189 — ПРОГЛАС на Времената политичка комисија на Македонците под Грција, во кој се изнесуваат причините за отцепувањето на македонските единици од ЕЛАС; и документ број 200 — ДОГОВОРОТ во Варкиза склучен меѓу ЕАМ — ЕЛАС и грчката влада.

Цитираните, како и другите документи, пластично ни ги прикажуваат настаните и острите судири по македонското национално прашање меѓу раководниот врв на КПГ и македонските активисти особено со мајските настани од 1944 година, кога поради одлуката на КПГ да се ликвидира организацијата СНОФ и СНОВ (Славјаномакедонска народноослободителна војска), една група од македонски активисти и борци на чело со Наум Пејов се одвојува од редовите на КПГ — ЕЛАС и се

приклучува кон македонските единици од Вардарска Македонија.

Документите број 105 и 106, каде што се осудува отцепувањето на Наум Пејов и групата активисти и борци и каде што се нарекуваат предавници и соработници на окупаторот, имаа за цел само да ја прикријат вистината за суштината на спорот, кој најдобро се објаснува со документот број 116 — Писмото од Наум Пејов до Ганулис каде што тој ги објаснува вистинските причини за отцепувањето.

По формирањето на коалиционата грчка влада, во која ЕАМ — КПГ доби само споредни министерства, доаѓа до нов судир меѓу левицата и десницата во декември 1944 година во Атина, во кој поради отворената интервенција на англиските воени сили левицата е поразена и на догворот во Варкиза на власт дојде крајната десница.

* *
*

Со тоа започнува еден нов период на свиреп терор на крајната десница над левицата, а посебно спрема Македонците за кои сведочат документите од вториот том на едисијата „Документи за учеството на македонскиот народ од егејскиот дел на Македонија во Граѓанската војна во Грција 1945 година“ под редакцијата на Ристо Кирјазовски и Тодор Симовски, издадена 1973 година.

Вториот том на едисијата содржи предговор на авторите, кратка содржина на документите, 464 страници документација, прилог регистри на лични и географски имиња, како и првиот том, а за разлика од првиот том, поголемиот дел од доку-

ментите се приложени во факсимили.

Презентираните документи во овој том богато ги илустрираат настаните во Егејска Македонија во 1945 година.

За тоа време македонското ослободително движење, кое дејствува одвоено од грчкото, по отцепувањето на македонските баталјони, се раководи од таканаречената Политичка комисија, а на теренот делуваат Тајната ослободителна македонска организација (ТОМО) во Воденско и повеќе други организирани групи во другите реони на Македонија. На 23 април 1945 година се формира Централното раководство на Народно ослободителниот фронт (НОФ) за Егејска Македонија со задача да ги организира, мобилизира и раководи Македонците од Егејска Македонија против теророт на десницата, а во соработка со КПГ и антифашистичките сили на Грција да се воспостави ред и мир во земјата, за победа на демократијата, како и за посебните права на Македонците. Истовремено и со иста задача беа формирани и Антифашистичкиот фронт на жените (АФЖ) и Народноослободителниот младински сојуз (НОМС).

Вториот том содржи 241 документ, од кои што поголем дел се извештаи на месни раководители на НОФ, записници од седниците на раководството на НОФ кои ја опишуваат ситуацијата на теренот, теророт против населението, организираната дејност и состојбата на НОФ, задачите на организацијата и нивното реализирање на теренот.

Голем број од документите се изјави од месни раководители за конкретен терор, пљачкање и ограбување на македонските семејства, раз-

урнување на нивните домови и села од реакцијата, како и за одделни ексцеси на раководните фактори на КПГ — ЕАМ против НОФ.

Презентираните се прокламации, повиди, летци и др., како од десницата така и од КПГ, а најголем број од НОФ.

Во овој том фраипра документацијата која се однесува на теророт на десницата на Македонците, со цел да го деморализираат и да го покорат, а најактивните и највиталните македонски сили и фризички да ги ликвидираат или изгонат од земјата.

Од документите јасно се гледа и решителноста на Македонците со сите сили да му се спротивстават на овој терор и да ги спречат таквите намери на грчкиот монархофашизам.

Да споменеме само некои од документите кои го опишуваат конкретниот терор врз македонското население: док. бр. 13 — ИЗВЕШТАЈ од Главното раководство на НОФ за ситуацијата во Егејска Македонија; док. бр. 25 — ИЗВЕШТАЈ од Павле Раковски за положбата на Воденскиот округ, дејноста на НОФ и слично; док. бр. 28 — ПИСМО од група Македонци затвореници во логорот „Павлос Мелас“ во Солун до командантот на Првата македонска егејска бригада Илија Дамовски-Гоце, во кое ја изразуваат готовноста за продолжување на борбата; док. бр. 42 — ИЗВЕШТАЈ од Христо Гаконовски од Главното раководство на НОФ за ситуацијата во Леринско; док. бр. 44 — ИЗВЕШТАЈ од раководството на НОФ за Костурско од Главното раководство на НОФ за теророт и пљачкањата на с. Олишта, Костурско; док. бр. 57 — ПРОГЛАС

од Главното раководство на НОФ до народот во Егејска Македонија и сојузничките влади за теророт врз Македонците што го вршат грчките власти; док. бр. 61 — ИЗВЕШТАЈ од Ѓорѓи Урдов-Џоџо до Главното раководство на НОФ за политичката ситуација и теророт во Костурско; док. бр. 62 — ДОПИСКА од Ѓорѓи Атанасов за теророт во Гуменце; док. бр. 64 — ИЗВЕШТАЈ од Околинското поверенство на НОФ за масовните апсења во Ениџевардарско; док. бр. 68 — ИНФОРМАТИВЕН БИЛТЕН на Главното раководство на НОФ за теророт и воено-политичката ситуација во Егејска Македонија; док. бр. 69 — ИЗВЕШТАЈ од Михаило Керамитчиев до Главното раководство на НОФ за военополитичката ситуација и организационата дејност на НОФ во Костурско и Преспанско за месец јуни 1945 година, док; бр. 102 — ИЗВЕШТАЈ од Ѓорѓи Турунџев до Главното раководство на НОФ за организационата положба на НОФ во Кајларско и Соровичко; док. бр. 106 — ИЗВЕШТАЈ од Михаило Керамитчиев до Главното раководство на НОФ за воено-политичката ситуација и дејноста на НОФ во Леринско; док. бр. 120 — ИЗВЕШТАЈ од Михаило Керамитчиев (Егејски) до Главното раководство на НОФ за воено-политичката ситуација во Серскиот округ; док. бр. 123 — ИНФОРМАЦИЈА за теророт во Леринско во месец август 1945 година; док. бр. 137 — ИЗВЕШТАЈ од I-то окружно поверенство на НОФ за теророт против Македонците во Костурско и Преспанско; док. бр. 143 — ИЗВЕШТАЈ од III-то окружно поверенство на НОФ за организационата дејност на НОФ и за ситуацијата во Воденско; док. бр. 149 — ИЗ-

ВЕШТАЈ од Главното раководство на НОФ за политичката ситуација во Грција и во Егејска Македонија; док. бр. 172 — ПОЛИТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ од Главното раководство на НОФ за ситуацијата во Егејска Македонија; док. бр. 202 — ИЗВЕШТАЈ од Главното раководство на НОФ за организационо-воено-политичката положба во околиите на: Костур, Лерин, Ениџе-Вардар, Гуменце и Серес; док. бр. 215 — ЗАПИСНИК од одржаниот состанок на Главното раководство на НОФ, на кој е разгледана политичката ситуација во Егејска Македонија и дејноста на НОФ; и док. број 220 — ИНФОРМАЦИЈА од Главното раководство на НОФ за теророт во Егејска Македонија.

Од документите е видно дека не остана ниту едно македонско село во Егејска Македонија кое не е нападнато од организираните разбојнички банди на тогашната грчка монархофашистичка држава, и ниту еден македонски дом кој на некој начин не настрада и не го плати данокот на овој свиреп терор.

Се редат грабежи, палења на домови, силување на жени и девојки, осакатувања, апсења, интернации, судења на смрт и најсвирепи убиства.

Според тоа не претставува никакво чудо што Македонците, немајќи никаква друга алтернатива да се спасат, беа принудени да се фатат повторно за оружје и организирано да ѝ се спротивстават на грчката десница олицетворена во грчката монархистичка држава.

* *
*

Кон крајот на 1976 година од печат излезе третиот том на едицијата

„Документи за учеството на македонскиот народ од егејскиот дел на Македонија во Граѓанската војна во Грција 1946 година“, под редакција на истите автори; Ристо Кирјазовски и Тодор Симовски.

И во овој том на 456 страници ни се презентираат 203 документи кои ја опфаќаат 1946 година. Зборникот исто како и претходните содржини и кратка содржина на документите, како и регистри на личните и географските имиња, споменати во документацијата.

Документите се извештаи од раководствата и воопшто од организацијата НОФ на теренот, прогласи, писма, билтени, летоци, комуникаа и други документи низ кои се запознаваат македонското и грчкото население, како и другите народности во Егејска Македонија, со настаните и сестраната активност на организацијата НОФ, воено-политичката ситуација во Грција, а посебно во Егејска Македонија и воопшто со борбата на народот.

Презентирани се документи од КПГ и ЕАМ и од десницата што исто така ја сликаат ситуацијата во земјата.

Објавените документи даваат слика со многу богати податоци за настаните што се одвиваа во бурната и крвава 1946 година. Тоа е година на натамошното јакнење и зацврстување на десничарските, монархистички сили, на жандармеријата, војската и воопшто на целиот државен апарат. Монархистичката десница го продолжува и засилува теророт против антифашистичките сили во Грција, а посебно врз Македонците.

Презентираниите документи ги сликаат нападите по селата и градовите, кои стануваат сè почести и све-

дочат за палежите, грабежите, малтретирањата, убиствата, апсењата, интернациите и за бројот на настраданите, кој се качува на десетици илјади.

Доаѓајќи на власт, со помош на отворената интервенција на Англија, десницата, со цел да ја легализира својата власт и да ја реставрира монархијата, ги организираше и ги спроведе фалсификуваните парламентарни избори и плебисцит, со што уште повеќе ја влоши и онака тешката ситуација, и ја разгори Граѓанската војна.

Но, како што е видно од документите, 1946-та е година на натамошното јакнење и стабилизирање на сите антифашистички сили во Грција на чело со КПГ и НОФ и време на формирање на партизански единици во цела Грција.

Истовремено, во 1946 година, доаѓа до натамошно растење и зацврстување и на организацијата НОФ, која веќе се афирмира како македонска народноослободителна организација и која припремајќи се за организиран отпор против насилството на монархистичката десница, во пролетта 1946 година веќе имаше формирано свои покрупни воени формации.

И покрај продолжувањето на расправите и конфликтите меѓу НОФ и КПГ, конечно доаѓа до целосно признавање на НОФ од КПГ како антифашистичка организација на Македонците, со што се „елиминира“ основната причина за меѓусебните несогласности и расправи и се постигнала согласност со здружени сили ѝ да се спротивстават, политички и со оружје, на монархистичката десница, а тоа, од своја страна, доведе до обединување на

македонските и грчките партизански единици во составот на Демократската армија на Грција (ДАГ).

Документите ја сликаат решителноста на Македонија да ја продолжи борбата и со оружје в рака да ги извојуваа своите права и слободи.

Ќе споменеме само некои од документите, кои ги опишуваат поважните настани во 1946-та година: док. бр. 5 — ИЗВЕШТАЈ од Воден за непријателскиот однос на ЕАМ спрема НОФ и за масовниот прогон на Македонците од грчките власти; док. бр. 8 — ИЗВЕШТАЈ од Вангел Ајановски-Оче, секретар на окружното поверенство на НОФ за Воденско за теророт во округот и дејноста на НОФ и КПГ во Воденско; док. бр. 14—ПРОГЛАС од АФЖ за Воденско до Македонците, Грчките и Влаинките да стапат во редовите на АФЖ и под нејзиното раковоство да се борат за извојување на слобода, политичка амнестија, учество на ЕАМ во Владата и друго; док. бр. 36 — ПРОГЛАС од Окружното поверенство на НОФ за Костурско до Грците и Македонците, со кој се разобличува пропагандата на реакцијата да ја претстави организацијата НОФ како автономистичка; док. бр. 47 — ПРОГЛАС од Окружното поверенство на НОФ за Берско до Македонците, Грците, Власите, Албанците и други, да се обединат во борбата против теророт на грчката реакција, за политички слободи и амнестија; док. бр. 52 — ЦИРКУЛАРНО ПИСМО од Окружното поверенство на НОФ за Воденско до Градското и околиските поверенства на НОФ на округот по повод признавањето на организацијата НОФ од КПГ и задачите што произлегуваат од тоа; док.

бр. 53 — УВОДНА СТАТИЈА во „БИЛТЕН“, орган на Народноослободителниот фронт на Егејска Македонија под наслов: „НАШИОТ ПАТ“ во која се изнесуваат ставовите на НОФ за заедничката борба со антифашистичките сили на Грција против грчкиот монархо-фашизам; док. бр. 63 — ЦИРКУЛАРНО ПИСМО од Окружното поверенство на НОФ за Воденско до Градското и околиските поверенства на НОФ на округот, со кое им се даваат инструкции како да го организираат отпорот против теророт, се објаснува ставот на НОФ кон изборите, за евентуален преврат (удар) на десницата и друго; док. бр. 95 — ДИРЕКТИВНО ПИСМО од Главното раководство на НОФ до Окружното поверенство на НОФ за Леринско, за организирање отпор против теророт и бојкотирање на парламентарните избори; док. бр. 100 — ИЗВЕШТАЈ од Главното раководство на НОФ за теророт во Егејска Македонија; док. бр. 145 — МОЛБА од Христо Џамбазов, Таки Клековски, Мил. Малковски и Аргир Волчевски до Главното раководство на НОФ, со која молат да им се овозможи да ја продолжат борбата против грчкиот монархофашизам; док. бр. 149 — ИЗВЕШТАЈ од Иван Ничев, инструктор при Главното раководство на НОФ за активноста на НОФ и партизанското движење на планината Пајак; док. бр. 153 — ИЗВЕШТАЈ за митингот во Воден, организиран од реакцијата, во кој се побара проширување на грчките граници на штета на соседните држави; док. бр. 171 — ИЗВЕШТАЈ од Паскал Митревски, секретар на Главното раководство на НОФ, за преговорите водени меѓу НОФ и КПГ за обединување на ма-

кедонските со грчките партизани, за неспроведувањето на меѓупартиските решенија, како и за општата политичка ситуација по референдумот; док. бр. 196 — КОМУНИКЕ од Штабот на демократските партизани на Пајак — Кајмакчалан за воените операции од 27 ноември до 20 декември 1946 година и док. бр. 198 — ПРОГЛАС од Штабот на демократските партизани од Пајак — Кајмакчалан до народот и младина-та на Воденскиот округ и Гуменци-ска околија, во кој се објаснуваат причините за граѓанската војна.

* *
* *

Во случајов ние само се обидов-ме да направиме еден кус приказ на оваа едисија, но не и критички осврт на објавената документација, ко-

ја, како што веќе спомнавме, е мошне интересна за проучувањето на историјата на нашиот народ за овој така важен историски период. Тоа го оставаме на поискусните научни и политички работници.

Ние, само, сакаме да ја нагласиме желбата дека треба да се продолжи со излегувањето и на другите томови кои се однесуваат како на периодот за 1947—1949 година така и оние за периодот на НОБ 1940—1943 година и ќе бидеме среќни, ако наскоро ги видиме излезени од печат. Со тоа ќе ни се даде можност да имаме поцелосен преглед за историските настани од борбата на Македонците од Егејска Македонија, во една деветгодишна непрекината вооружена борба за слобода и подобар живот, и секако за постигнувањето на посебните идеали на нашиот народ.

Лидија СИМОВСКА

ГЛАСНИК БР. 1, год. XX, СКОПЈЕ 1976, 310.

Органот на Институтот за национална историја — списанието „Гласник“ бр. 1 од 1976 година излезе неодамна од печат. Своите 310 страници „Гласник“-от ги посветува на рубриците Статии и прилози, Импетогии, Материјали, Сеќавања, Рецензи и прикази.

Во рубриката Статии и прилози обработени се разновидни теми од животот на македонскиот народ од неговото подалечно и поблиско минато. Така, во статијата на Филимена Михајлова под наслов **Мајската конференција на партиската организација во Куманово 1941** (всушност нејзин реферат поднесен на свече-

ната седница на Општинскиот комитет на СК во Куманово на 21 мај 1976 година по повод 35-годишнината од одржувањето на Градската партиска конференција во Куманово) е даден краток преглед на активностите на кумановската партиска организација од нејзиното формирање во септември 1919 година па до ослободувањето на Куманово 1944 година. Во излагањето видно место зазема борбата на кумановската партиска организација против предавничката политка на секретарот на тогашниот Покраински комитет на КПЈ за Македонија Методија Шаторов-Шарло и неговата опортунистичка линија во однос на оружената борба на макс-